

Faktagromemoria 2011/12:FPM180

Europeisk kulturhuvudstad för åren 2020 till 2033

Kulturdepartementet

Dokumentbeteckning

KOM(2012) 407

Förslag till Europaparlamentets och Rådets beslut om inrättande av en unionsinsats för evenemanget Europeisk kulturhuvudstad för åren 2020 till 2033

Sammanfattning

Den 20 juli 2012 presenterade kommissionen förslag till EU:s insats för evenemanget Europas kulturhuvudstad för åren 2020 till 2033.

Förslaget utgår i stort från nuvarande EU-förordning (1622/2006/EG). En rad förändringar föreslås med inriktning på tydligare kriterier för att säkerställa kvaliteten och underlätta juryns arbete och utvärderingarna. Villkoren för erhållande av EU:s Melina Mercouripris skärps. Slutligen öppnas verksamheten igen för deltagande av kandidatländer och potentiella kandidatländer.

Förslaget bygger på artikel 167 i fördraget.

Regeringen instämmer i huvudsak med förslaget.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Evenemanget Europeisk kulturhuvudstad inrättades 1985 som ett mellanstatligt initiativ. Initiativtagare var dåvarande grekiska kulturministern Melina Mercouri. Syftet var att föra Europas folk närmare varandra genom

att lyfta fram de europeiska kulturernas rikedom och mångfald och öka medvetenheten om deras gemensamma historia och värde.

2011/12:FPM180

Det omvandlades officiellt till en EU-insats 1999 för att få större genomslagskraft. Man fastställde nya kriterier och urvalsförfaranden och upprättade en kronologisk förteckning över medlemsstater med en turordning enligt vilken de skulle stå värdar för evenemanget. En europeisk jury med oberoende experter tillsattes för att bedöma ansökningarna. Reglerna förnyades 2006 (Beslut nr 1622/2006/EG) för att vidareutveckla initiativets genomslagskraft genom att stimulera till tävlan mellan städerna och främja ansökningarnas kvalitet.

Beslut nr 1622/2006/ löper ut 2019. Tävlingen om titeln startar för närvarande sex år före evenemanget så att städerna får tillräckligt med tid för att förbereda sig inför det år då de innehar kulturhuvudstadstiteln. Enligt kommissionen bör därför beslutet för fortsättningen av evenemanget Europeisk kulturhuvudstad antas under 2013 så att övergången år 2020 blir smidig.

1.2 Förslagets innehåll

I förslaget har man behållit huvuddragen och den allmänna strukturen i det nu gällande systemet, nämligen:

- Titeln kommer även i fortsättningen att tilldelas på grundval av en kronologisk förteckning över medlemsstater.
- Titeln kommer även i fortsättningen att förbehållas städer. Städerna får även i fortsättningen möjligheten att engagera sin omgivande region för att nå ut till en bredare publik och få större genomslagskraft.
- Titeln kommer även i fortsättningen att tilldelas med ledning av ett kulturprogram som upprättats särskilt för kulturhuvudstadsåret för att främja en stark europeisk dimension.
- Urvalsförfarandet i två etapper som utförs av en europeisk jury av oberoende experter kommer att kvarstå.
- Titeln kommer även i fortsättningen att tilldelas för ett helt år.

Samtidigt föreslås en rad förändringar med syfte att förbättra organisationen och för att hjälpa städerna utnyttja titeln på bästa sätt. De viktigaste förändringarna är följande:

- Kriterierna har gjorts tydligare för att ge mer handledning åt de ansökande städerna och mer mätbara för att hjälpa expertjuryn vid urvalet. Särskild vikt har lagts vid att potentiella hävstångseffekter

utnyttjas optimalt när det gäller att främja långsiktiga lokala kulturledda utvecklingsstrategier, säkerställa de ansökande städernas förmåga att stå värdar för titeln, höja kulturprogrammets europeiska dimension och synlighet, säkerställa en hög nivå på det kulturella och konstnärliga innehållet, främja ett högt deltagande bland lokalbefolkningen samt säkerställa budgetens stabilitet och det konstnärliga oberoendet.

- Villkoren för beviljandet av Melina Mercouripriset har skärpts för att säkerställa att städerna håller sina åtaganden särskilt vad gäller finansiering, programplanering och EU-synlighet.
- Det anges tydligt att den europeiska juryn inte har skyldighet att avge en positiv rekommendation om ingen ansökan uppfyller kriterierna.
- Nya utvärderingsskyldigheter införs för städerna själva så att de får en mer omfattande överblick över titelns effekter och kan tillhandahålla jämförbara uppgifter.
- Verksamheten öppnas igen för deltagande av kandidatländer och potentiella kandidatländer. Förutom två medlemsstater kan även ett kandidatland vart tredje år bli representerat och således kan då tre städer utses.

Till förslaget har bifogats en turordning när det gäller rätten att nominera en Europisk kulturhuvudstad. Städer i samtliga EU:s medlemsstater har något år under 2020 till 2033 denna rätt.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Ingen påverkan på svenskt regelverk förutses.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Precis som redan var fallet för beslut nr 1622/2006/EG, har inte kommissionens förslag några direkta budgetkonsekvenser för EU.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen har inget att erinra mot att Europas kulturhuvudstad fortsätter ytterligare en period efter innevarande period som löper åren 2005 till 2019 enligt det föreliggande förslaget.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Inte kända för närvarande

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har ej remitterats.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Art. 167 (kultur). Beslut fattas med kvalificerad majoritet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet (medbestämmande med Europaparlamentet).

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Enligt kommissionen överensstämmer förslaget med subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen. Genomförandet av evenemanget Europeisk kulturhuvudstad förblir huvudsakligen på lokal och nationell nivå. Unionen har dock en avgörande uppgift när det gäller att samordna medlemsstaterna och säkerställa tillämpningen av gemensamma, tydliga och öppna kriterier samt beträffande urvals- och övervakningsförfarandena. Förslaget går heller inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå målen för evenemanget. Regeringen delar kommissionens uppfattning.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förslaget kommer huvudsakligen att behandlas i rådsarbetsgruppen för kulturfrågor. Förslaget antogs av kommissionen den 20 juli 2012 och det cypriotiska ordförandeskapets ambition är att vid rådsmötet i november anta en s.k. allmän riktlinje (general approach) i rådet.

Melina Mercouripriset är benämningen på EUs ekonomiska insats för kulturhuvudstaden. Det avsatta beloppet är för närvarande 1,5 miljoner euro per kulturhuvudstad och år.

Potentiella kandidatländer är länder som vill bli medlemmar i EU men som ännu inte uppfyller kriterierna för medlemskap.